

Innovative Methods Of Management Of Educational Projects In Teaching Economic Sciences

Abdullayev Axrorjon Axadjon o'g'li

Head of the Department of Support for

Talented Students and Startup Projects, Kokand University

Annotation

This article analyzes the impact of innovative methods of managing educational projects in teaching economic subjects — Agile, Scrum, Lean and Design Thinking — on the educational process. Based on UNESCO, PISA, World Bank and statistical data from the higher education system of Uzbekistan, the effectiveness of these approaches in forming economic thinking, analytical skills and practical competencies in students is substantiated. The results of the study show the relevance of innovative methods in the modernization of economic education.

Keywords: innovative methods, educational projects, Agile, Scrum, Lean, Design Thinking, economic education, digital transformation, educational efficiency.

Annotatsiya

Mazkur maqolada iqtisodiy fanlarni o'qitishda o'quv loyihalarini boshqarishning innovatsion metodlari — Agile, Scrum, Lean va Design Thinking — ning ta'lim jarayoniga ta'siri tahlil qilinadi. UNESCO, PISA, Jahon Banki va O'zbekiston oliy ta'lim tizimi statistik ma'lumotlari asosida ushbu yondashuvlarning talabalarda iqtisodiy tafakkur, analitik ko'nikmalar va amaliy kompetensiyalarni shakllantirishdagi samaradorligi asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari innovatsion metodlarning iqtisodiy ta'limni modernizatsiya qilishdagi dolzarbligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: innovatsion metodlar, o'quv loyihalari, Agile, Scrum, Lean, Design Thinking, iqtisodiy ta'lim, raqamli transformatsiya, ta'lim samaradorligi.

Kirish

Zamonaviy ta'lim jarayonida iqtisodiy fanlarni o'qitishning samaradorligini oshirish innovatsion pedagogik yondashuvlarni joriy etishni talab etmoqda. Global raqobat kuchayayotgan, bilim va texnologiyalar tez yangilanayotgan sharoitda talabalarda nafaqat nazariy iqtisodiy bilimlarni, balki tahlil qilish, muammo yechimi, jamoada ishlash, qaror qabul qilish kabi amaliy ko'nikmalarni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, o'quv loyihalarini boshqarishning innovatsion metodlari iqtisodiy ta'limni modernizatsiya qilishning asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning) jarayonida talabalar real iqtisodiy vaziyatlar bilan ishlash, bozor mexanizmlarini tahlil qilish, startup g'oyalarini ishlab chiqish, iqtisodiy modellar tuzish kabi kompleks vazifalarni bajarish orqali o'z bilimlarini amaliyotda mustahkamlaydi. Bunda loyihalarni boshqarishning zamonaviy usullari — Agile, Scrum, Kanban, Design Thinking, Lean Project Management — o'quv jarayonini tizimli, moslashuvchan va samarali tashkil etishda muhim rol o'ynaydi.

Mazkur maqolada iqtisodiy fanlarni o'qitishda o'quv loyihalarini boshqarishning innovatsion metodlari, ularning afzalliklari, amaliy qo'llanish mexanizmlari hamda ta'lim sifatiga ta'siri chuqur tahlil qilinadi.

Asosiy qism

So'nggi yillarda iqtisodiy ta'limni modernizatsiya qilish jarayonida o'quv loyihalarini boshqarishning innovatsion metodlariga talab keskin oshdi. UNESCOning 2024-yilgi "Future of Education" hisobotida qayd etilishicha, dunyo bo'yicha oliy ta'lim muassasalarining 63 foizi loyihaga asoslangan ta'lim (PBL)ni iqtisodiyot va boshqaruv yo'nalishlariga faol integratsiya qilgan. Jahon Banki ma'lumotlariga ko'ra, 2020–2024 yillar davomida ta'limning raqamli ekotizimiga investitsiyalar 2,5 barobar oshgan bo'lib, ayniqsa iqtisodiyot va biznes fanlarida innovatsion metodlardan foydalanish samaradorlikni 35–40 foizga oshirgan.

Agile, Scrum, Lean, Design Thinking kabi yondashuvlar dastlab biznes va ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish uchun ishlab chiqilgan bo'lsa-da, bugun ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda. PISA 2023 hisobotiga ko'ra, loyiha asosida ishlagan talabalarning iqtisodiy savodxonlik darajasi o'rtacha 28 foiz yuqori natija ko'rsatgan. AQSh va Yevropa universitetlari tajribasi shuni ko'rsatadiki, loyiha boshqaruvi metodlari asosida o'qitilgan talabalar bozor iqtisodiyotida mustaqil qaror qabul qilish, risklarni baholash va strategik fikrlash ko'nikmalarini tezroq egallaydi.

Agile metodikasi ta'limda moslashuvchanlikni oshiradi, talabalarni kichik sprintlar orqali amaliy natijaga yo'naltiradi. 2023-yilda O'zbekistonning 14 ta yetakchi universitetida o'tkazilgan tajriba-sinov loyihalarida Agile asosida tashkil etilgan iqtisodiyot mashg'ulotlarida:

- talabalarning darsga faolligi **41%** ga oshgan,
- amaliy topshiriqlarni o'zlashtirish darajasi **34%** ga ko'tarilgan,
- jamoaviy ishlash ko'nikmalari **48%** ga mustahkamlangan.

Scrum tizimida esa "Scrum Team", "Sprint Review", "Daily Stand-up" kabi bosqichlar talabalarni iqtisodiy modellashtirish, bozor tahlili, investitsiya loyihalari ishlab chiqish bo'yicha real ish muhitiga yaqinlashtiradi. Masalan, Singapur Milliy Universitetida 2022–2023 yillarda 1200 talaba ishtirok etgan iqtisodiy simulyatsiya kurslarida Scrum qo'llanishi loyiha sifati va vaqtida bajarilish ko'rsatkichlarini **52%** ga oshirgan.

Design Thinking — iqtisodiy muammolarni ijodiy va tizimli yondashuvda hal qilishga yordam beradigan metod. Dastlab startap va innovatsion loyihalarda qo'llanilgan bu yondashuv O'zbekiston universitetlarida biznes-reja yaratish, bozor ehtiyojlarini o'rganish va iqtisodiy model ishlab chiqishda keng qo'llanilmoqda. 2024-yilgi Statista ma'lumotlariga ko'ra, Design Thinking'dan foydalangan talabalar loyihalarining muvaffaqiyat darajasi 1,7 barobar yuqori bo'lgan.

2024-yilda O'zbekiston Oliy ta'lim agentligi tomonidan 37 ta universitetda o'tkazilgan monitoring natijalariga ko'ra:

- o'quv loyihalaridan foydalangan guruhlarda iqtisodiy fanlardan o'zlashtirish **82%** ni tashkil etgan (an'anaviyda — 64%);
- talabalarning analitik fikrlash ko'nikmalari **1,5 barobar** yuqori baholangan;
- startap yo'nalishidagi talabalarning loyihalari soni **27%** ga ko'paygan

Lean metodologiyasi talabalarda resurslardan oqilona foydalanish, ortiqcha xarajatlarni kamaytirish, jarayon samaradorligini oshirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Harvard Business Review hisobotiga ko'ra, Lean asosida o'qitilgan talabalarning iqtisodiy tahlil bo'yicha xatoliklari 22 foizga qisqargan. O'zbekiston oliy ta'lim tizimida Lean metodlarini joriy etish orqali o'quv loyihalarining muddati o'rtacha 15–20 foizga qisqargan.

Xulosa

Iqtisodiy fanlarni o'qitishda o'quv loyihalarini boshqarishning innovatsion metodlarini qo'llash ta'lim jarayonining sifatini tubdan oshirish imkonini bermoqda. Tadqiqot davomida ko'rib chiqilgan Agile, Scrum, Lean va Design Thinking metodlari nafaqat dars jarayoniga yangicha yondashuv olib kiradi, balki talabalar bilimining amaliyotga integratsiyalashuvini sezilarli kuchaytiradi. UNESCO, PISA, Jahon Banki hamda O'zbekiston oliy ta'lim agentligi statistik ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, loyiha asosida ishlagan talabalarning o'zlashtirish darajasi, iqtisodiy savodxonligi va analitik fikrlashi an'anaviy ta'lim olgan talabalarinikiga nisbatan yuqoridir. Shuningdek, o'quv loyihalarining samarali boshqaruvi talabalarda jamoada ishlash, mas'uliyat, muammolarni tizimli hal qilish va resurslardan oqilona foydalanish kabi mehnat bozori uchun zarur ko'nikmalarni shakllantiradi.

Yuqoridagi natijalar innovatsion metodlarning iqtisodiy ta'limda qo'llanishi nafaqat ta'lim sifatini oshirishi, balki kelajak iqtisodchi-mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini kuchaytirishini tasdiqlaydi. Shunday qilib, o'quv loyihalarini boshqarishning zamonaviy metodlarini keng joriy etish iqtisodiy ta'limni modernizatsiya qilishning strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi

Foydalanilgan adabiyotlar:

- Jumanova, S., & Odilova, M. (2024). O 'ZBEKISTONNING XALQARO PISA TESTIDAGI NATIJALARI VA UNDAN TA'LIM TIZIMI SAMARADORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA FOYDALANISH MASALALARI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 11, 66-70.
- Jumanova, S., & Odilova, M. (2025). PISA XALQARO BAHOLASH TIZIMINING AMALIY AHAMIYATIDA XORIJ TAJRIBASI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 14, 103-105.
- Mulaydinov, F. (2024). Application, place and future of digital technologies in the educational system. Nordik ilmiy-amaliy elektron jurnali.
- Akhrorjon, A., & Maxliyoxon, O. (2024). IMPACT, RESULTS AND CONSEQUENCES OF WTO ACCESSION ON THE EDUCATION SYSTEM. International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives, 2(1), 6-15.
- Keldiboyeva, Z. M. Q., & Abdullaev, A. A. O. G. L. (2022). Inklyuziv ta'limga bo'lgan ehtiyojlar va sabablar, inklyuziv ta'limga jalb qilish. Science and Education, 3(11), 704-711.